

spominje po nekoliko godina pred drugima. Ovo se i danas primećava u Srbiji čak i po varošima. U opšte žena je u kući mlađa od sviju punoljetnih muških članova. Samo starost daje poštovanje materi i neki samostalan položaj spram sinova. Ali nikad se žena u porodici toliko ne uzvišuje, da ona bude glava porodici, ako u njoj ima odraslih muških članova.(7)

Zajednički rad i življenje porodično pokazuje se u zadruzi. Pojam zadruge u srpskom narodu upravo je nerazdvojno svezan sa pojmom porodice. Imanje svake porodice zajedničko je t.j. na njega imaju podjednako pravo svi muški i ženski članovi dok su u zadruzi. Tako isto o poslovima u zadruzi savetuju se svi članovi zadruge i muški i ženski, pa i sluge ako ih ima; koji će šta raditi, to je tako reći samo po sebi određeno samim sposobnostima zadrugara. Inače određuje poslove kućni starešina. Ali i starešina se drži uobičajenog reda, koji je najveći(8) autoritet za celu porodicu i nad samim starešinom. U seoskoj zadruzi sama priroda posla takva je, da je lako odrediti ko je za kakav posao N.Pr. za stokom otihi će najpre deca, ako nema dece - ženskinje i to ono, što se ne može upotrebiti za kakav krupniji posao. Kopanje, sejanje, žetvu, vršidbu, vezivanje, zagrtanje, i branje vinograda i dr. rade i muški i ženski podjednako; oranje, kosidba i sečenje drva u šumi, gde treba više snage - to su poslovi samo muški; sitni kuhevni poslovi naročito spravljanje jela i odeli pripadaju ženama, a svi poslovi van kuće, osobito prodaja proizvoda i poslovi opštinski i državni pripadaju muškima. Prema dobu godine, količini rada i broju radnih ruku veoma je lako podeliti posao u porodici. Tu netreba nikakve osobite pameti, samo poštenja i nepristrasnosti. U opšte ekonomski značaj starešine u zadruzi nije tako veliki kao što mu je moralna vlast znatna. Najstariji u porodici(9) obično je i starešina zadruge. Samo u izvanrednim prilikama ostupa se od tog reda n.pr. kad je starešina raspikuha, lenština i u opšte kad upropašćuje zadrugu, što je razume se redak slučaj. Tada se starešina bira iz sredine članova zadruge. To su od prilike isti slučajevi u kojima po našem građanskom zakonu sinovi mogu da oduzmu ocu rukovanje s imanjem. Češhe se dešava to, da sin porodičnog starešine postaje glava zadruge a ima stariji stričeva. To se naročito dešava, kad je glava porodice veoma razborit čovek i pošto van u celoj okolini. Tu se poštovanje prema ocu prenosi i na sina (to je ista klica iz koje postaje nasljedni red knezova u nahijama, popova u parohijama pa i vladara u državama monarhičnim). U takvim prilikama izgleda da starešina zadruge nije najstari po godinama, ali očevitno starešinstvo još je dalje od izbornog starešinstva, no i ono koje dolazi po godinama.

S ekonomskog gledišta zadruga je prvobitna asocijacija za proizvodnju i potrošnju u isto vreme. Ali ima jedna ekonomska crta, kojom se zadruga